

Konferencijos

Geriausi 2005-ųjų studentai lituanistai – Klaipėdoje

2005 m. gegužės 13–14 dienomis Klaipėdos universitete pirmą kartą vyko Lietuvos studentų lituanistų 9-oji mokslinė konferencija. Humanitarinių mokslų fakultete įvairių universitetų lituanistai pristatė naujausius literatūros ir kalbotyros tyrinėjimus.

Konferencija prasidėjo plenariniu posėdžiu. Į ją gausiai susirinkusius dalyvius pasveikino KU senato pirmininkas prof. Stasys Vaitekūnas, fakulteto dekanas doc. Aleksandras Žalys, Literatūros katedros vedėja, konferencijos organizatorė doc. Roma Bončkutė. Konferencija buvo skirta Simono Dachso gimimo 400-osioms metinėms, todėl poeto gyvenimo, asmenybės ir kūrybos bruožus aptarė svečias iš Vokietijos, Osnabriuko universiteto profesorius Axelis E. Walteris. Šis mokslininkas į konferenciją buvo pakviestas neatsitiktinai – Klaipėdos universitetas su kolegomis iš Vokietijos nuo liepos 29 d. iki rugpjūčio 4 d. Klaipėdoje organizavo simpoziumą, skirtą Simono Dachso gimimo 400-osioms metinėms.

Studentai lituanistai dirbo literatūrologijos ir kalbotyros sekcijose. Jose buvo perskaityti 25 pranešimai, todėl darbų vertinimo komisijai nebuvo lengva išrinkti geriausius. Klaipėdos universiteto atstovai ir šiemet neliko be apdovanojimų. Tarp laureatų – net trys Klaipėdos universiteto studentai: Milda Kleinauskaitė, Lilija Zoločevskaja, Simona Talutytė.

Konferencijos svečiai dalyvavo Rolando Rastausko kūrybos vakare „21 diena Berlyne“, diskutavo su poetu Sigitu Poškumi, vakarojo „Šiaurės

rato“ kavinėje. Konferenciją parėmė Klaipėdos miesto Pedagogų švietimo centro direktorius Alfonsas Zvėrka, Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas.

Apie konferenciją pasakoja Klaipėdos universiteto mokslininkai, studentų darbų vertinimo komisijos nariai.

Dalia Pakalniškienė, Baltų kalbotyros ir etnologijos katedros vedėja:

– Respublikinėje studentų lituanistų konferencijoje kalbininkų buvo kiek mažiau nei literatų, tačiau kūrybinės aistros, oratorystės netrūko. Tyrinėtos įvairios kalbos sritys: onomastika (vietų vardai, pavardės), sintaksė, dialektologija, etimologija. Studentų pranešimai atskleidžia Lietuvos universitetų kalbotyros temas ir madas. Klaipėdos universiteto jaunieji mokslininkai išsiskyrė kuršininkų tarmės ir etimologiniais tyrinėjimais. Vertinimo komisija geriausiais pripažino Mildos Kleinauskaitės pranešimą „Grybų pavadinimai žemaičių tarmėse“ (KU lietuvių filologijos ir etnografijos specialybės 4-ojo kurso studentė), Lilijos Zoločevskajos pranešimą „Nelygiavertės dvikalbystės padariniai Šventosios latvių šnektos leksinei sistemai“ (KU kalbotyros specialybės magistrantė) ir Erikos Jasionytės pranešimą „Semantiniai ir pragmatiniai kalbėjimo veiksmažodžių aspektai“ (VU lietuvių filologijos specialybės 3-iojo kurso studentė).

Įdomūs ir aktualūs buvo Giedrės Jurevičiūtės ir Vilmos Ramelytės (KU), Gražinos Markevičiū-

tės ir Redos Šmitaitės (VU), Jūratės Tiupenkinos (KU) pranešimai.

Marijus Šidlauskas, Literatūros katedros docentas:

– Literatūroje sekijos pranešimai aprėpė platų epochų, reiškinių, autorių ir (netiesiogiai) literatūrologinių mokyklų spektrą, nors kai kurie pranešėjai ir nebuvo linkę išduoti savo darbų vadovų pavardės. Daugelis studentų neblogo valdo postmodernistinį diskursą, tačiau stigo aistringos, asmeniškios santykio su savo tyrinėjimo objektu. Konferenciją būtų pagyvinusios jaunystei būdingos maištingesnės idėjos.

Atsiskleidė ir bendresnės humanistikos bei humanitarinės vadybos problemos (tarkim, es-tetinės vertės santykiškumas). Bet brandžių, įdomių darbų netrūko. Geriausiais darbais pripažinti: Karolio Baublio (VU) „Percepcija Juditos Vaičiūnaitės poezijoje (iki 1990-ųjų)“, Simonos Talutytės (KU) „Konkrečioji poezija ir jos apraiškos lietuvių literatūroje“, Rasos Norvaišaitės (ŠU) „Biblijos horizontas Gintaro Patacko poezijoje: išvaymo iš rojus semantinė tipologija“. Įžvalgų gilumu išsiskyrė ir Dovilės Švilpienės (VU), Martyno Norbuto (VU KHF), Ramutės Dragenytės (VU) pranešimai.

Romualdas Skunčikas

Apie naujausius doktorantų humanitarinius tyrinėjimus

Įvairiais savo tyrinėjimais, naujomis įžvalgomis Lietuvos doktorantai turi galimybę pasidalyti kasmetinėje Vilniaus universitete Filologijos fakulteto rengiamoje konferencijoje „Naujausi humanitariniai tyrinėjimai – 2005“. Konferencija vyko gegužės 18 d., buvo padalyta į kalbotyros ir literatūrologijos sekijas.

Po prodekanės doc. dr. Nijolės Linkevičienės sveikinimo žodžio konferenciją pradėjo literatūrologiniai pranešimai (šiais metais jų buvo kur kas daugiau negu kalbinių). Pirmasis pranešimą „Prometėjiškosios savivokos kontūrai Jono Biliūno prozoje“ skaitė VU doktorantas Mindaugas Kvietkauskas. Jis kai kuriuos Jono Biliūno apsakymus („Per sapną“, „Ant Uetlibergo giedra!“, „Laimės žiburys“, „Liūdna pasaka“) analizavo pasiremdamas populiariu XX a. pradžios reiškiniu – prometėjizmu, bendru mentaliteto bruožu, sietinu su individualybės maištu, revoliucine sąmone, kolektyvine kova prieš „blogio sistemą“. Tokiai rašytojo savivokai turėjo įtakos ir studijos Ciuriche bei Leipcige, be to, ir

kairiųjų organizuoti savišvietos rateliai, kuriuose skaityta aukšto lygio filosofija. Pranešime buvo akcentuotos ir J. Biliūno autocitatos, kuriančios savitą metaforinį intertekstą tarp kai kurių jo novelių.

LLTI doktorantas Nerijus Brazauskas savo pranešime „Impresionizmo tradicija ir potėpiai lietuvių modernistiniame romane“ siekė išsiaiškinti, ar lietuvių impresionistinis romanas yra modernistinis romanas. Pranešime žinomų lietuvių romanų (Igno Šeiniaus *Kuprelis*, Antano Vaičiulaičio *Valentinos*, Kazio Jankausko ir Jurgio Jankaus knygų, Vinco Ramono *Kryžių*, Broniaus Radzevičiaus *Priešausrio vieškelis*, Valdo Papievio romano *Ruduo provincijoje*, Leonardo Gutausko *Vilko dantų karolių*) analizė parodė, kad impresionizmas lietuvių literatūroje netapo kryptimi, nes buvo susijęs su realizmu, o impresionistinius romanus modernistiniais galima vadinti tik dėl jų subjektyvumo, bet ne dėl vaizdavimo objekto.

Literatūroje sekijai vadovavo doc. dr. Regina Rudaitytė ir doc. dr. Audinga Peluritytė-Tikuišienė,

dalyvavo prof. habil. dr. Kęstutis Nastopka. Literatūrą posėdį pradėjo VU doktorantė Rūta Šlapkauskaitė pranešimu „Multikultūralizmas kaip konjunkštūra: kritinio diskurso problema Kanados literatūroje“. Pranešėja iškėlė itin aktualią šiuo metu daugiakultūriškumo problematiką. Pranešime buvo aptartas Kanados visuomenės, kurios dauguma yra imigrantai, mentalitetas, mėginta pateikti multikultūralizmo literatūrikos estetikos sistema, išskiriant tam tikrus topus. Dviejų romanų analize (ukrainiečių kilmės Kanados rašytojos Janice Kulyk Keefer *Žalioji biblioteka (The Green Library)* ir indų kilmės rašytojos Anitos Rau Badami *Tamarind Mem*, dėl laiko stokos dėmesį telkiant į pastarąjį) siekta parodyti, kokiais būdais rašytojos kuria multikultūrinei literatūrai būdingą estetiką, išryškinant tradicinės binarines opozicijas tarp Kanados ir egzotiškojo etninio Kito, Vakarų ir Rytų, racionalumo ir mito.

Sigito Parulskio poeziją analizavo VU doktorantė Radvyda Vaišvilaitė. Pranešime „Sigito Parulskio poezija: tarp ilgesio ir dievoieškos“ ji ryškino ilgesio paradigmą kaip vieną svarbesnių ir ryškesnių subjekto būsenų, fiksuojamų ir apmąstomų S. Parulskio poezijoje jau nuo pat pirmojo eilėraščių rinkinio, o vėlesniuose rinkiniuose virstantį į skausmingą žmogaus egzistencijos mąstymo paskatą, Dievo paiešką pilnoje vulgarumo, bjaurasties kasdienybėje. Dievo ieškojimas Parulskio poezijoje patiriamas kaip skausmingas tuštumos, kančios ir beprasmybės pojūtis. Išsakytas mintis papildo ir paties poeto eseistika.

VDU doktorantė Aušra Kavaliauskienė pranešime „Prijuostės įvaizdis lietuvininkų ir Veliuonos krašto dainose Europos tautų papročių kontekste“ aptarė lietuvininkų ir Veliuonos krašto dainose populiarių prijuostės įvaizdį, daugiausia dėmesio skyrė išsiuvinėtos raudonos rožės, apskritai raudonos spalvos reikšmei. Prijuostės įvaizdis ypač susijęs su erotine simbolika, taip pat su vestuvių papročiais. Raudona spalva, rožė, manoma, yra kraujo, taip pat defloracijos metafora.

Po trumpos pertraukėlės konferenciją tęsė VU doktorantė Viktorija Šeina-Vasiliauskienė. Savo pranešime „Urbanistinė poezija: sąvokos vartojimo tradicija“ prelegentė aiškino urbanistinės poezijos sampratą, įvairuojančią priklausomai nuo nacionalinės literatūros savitumų ir sąvokos vartojimo tradicijos. Ji aptarė germanišką ir anglosaksišką tradicijas, išskyrė miesto ir urbanistinės literatūros sąvokas, pastarąją siedama su socialiniu ir kultūriniu procesu – urbanizacija. Pranešime buvo akcentuota, kad urbanistinės literatūros centre yra ne pats miesto vaizdinys, bet santykis tarp miesto temos ir jo raiškos būdo, kad didmiestis suvokiamas kaip moderniojo subjekto patirtis. Remiantis tuo, urbanistiniai lietuvių poezijos tekstai yra tie, kuriuose miestas tampa centrine kūrinio figūra, raiškia vyksmo erdve ir kuriuose reflektuojamas poetinio subjekto santykis su moderniąja miesto tikrove, civilizacija.

VU doktorantė Jurga Katkuvienė pranešime „Literatūros teorijos ribos: mylinčio diskurso projektas Rolando Barthes'o darbe *Fragments d'un discours amoureux*“ aptarė mažai tyrinėtą prancūzų literatūros teoretiko Rolando Barthes'o veikalą „Mylinčio diskurso fragmentai“, išleistą 1977 m. Ji kėlė klausimą, kokiū būdu, kaip gali būti literatūros teorija, ar šiandien veiksminga objektyvumo–subjektyvumo priešprieša, kurią šiuo atveju griaua pats Barthes'as, pasirinkęs subjektyvų diskursą, erotinį santykį. Barthes'o tekstas priartėja prie grožinio, jame atsiskleidžia literatūros ir ją tyrinėjančių tekstų santykio inversija: ne literatūra yra gyvenimo atspindys, bet gyvenimas yra literatūros patvirtinimas. Šio teoretiko darbas išreiškia galimybę jungti objektyvų ir subjektyvų kalbėjimą, liudija literatūros mokslo atvirumą – literatūros teorijos ribos yra, pavartojant paties Barthes'o žodį, „dreifuojančios“.

Du skirtingus rašytojus, prancūzų klasiką Guy de Maupassant'ą ir danų rašytoją Karen Blixen, savo pranešime nagrinėjo ir lygino VU doktorantė Ieva Steponavičiūtė-Aleksiejūnienė, dėmesį

telkdama į žaidimą, K. Blixen tekstuose tampanti konceptualia metafora, lemiančia ne tik teksto struktūrą, bet ir diktuojančia jo perskaitymo strategiją. Žaidimą žanrinėmis konvencijomis (būtent klasikinės novelės) K. Blixen novelėje „Eloiza“ padeda išryškinti lyginimas su G. de Maupassant'o novele „Pampuška“. K. Blixen perkuria G. de Maupassant'o novelės siužetą taip įtraukdama skaitytoją į savo lauką ir reikalaujama aktyvios jo interpretacijos. Prelegentės teigimu, šią Blixen novelę reikėtų skaityti ir kaip menofilosofinį, menofikcinį tekstą, kaip vaizduojamojo meno kūrinį.

VPU doktorantas Laurynas Katkus savo pranešime „Nemunus kaip riba Johanneso Bobrowskio lyrikoje“, pasiremdamas rusų semiotiko Jurijaus Lotmano semiosferos teorija, iškelė ribos sąvoką kaip vieną pamatinių šiuolaikinėje literatūros ir kultūros teorijoje, suvokdamas ribą kaip socialinę ir moralinę, o jos peržengimą – kaip išsilaisvinimo aktą. Pranešime šiuo aspektu buvo analizuojama vokiečių poeto J. Bobrowskio, užaugusio Rytų Prūsijoje prie Nemuno, lyrinė kūryba, kurioje ribos vaizdinį žymi upė, dažniausiai Nemunas, išreiškiantis ne tik asmeninius išgyvenimus, bet ir istorinę situaciją, kai Nemunui teko dviejų civilizacijų skiriamoji funkcija. Kartu upę tematizuojantys eilėraščiai atspindi paties Bobrowskio

savo kūrybai keltą užduotį – suartinti Vokietijos ir Rytų Europos kultūras.

Konferenciją baigė VU doktorantė Ingrida Vasilevičiūtė pranešimu „Literatūros daugiakultūriškumo tyrinėjimai“. Ji iš naujo persvarstė daugiakultūriškumo problemą, jo tyrinėjimus glaudžiai siedama su pokolonijine teorija. Daugiakultūriškumas aprėpia emigrantų, tautinių mažumų literatūras, svarbi jo įtaka ir identitetui, tapatybei, jau nesiejamai nei su kalba, nei su teritorija. Pranešime buvo akcentuota, kad daugiakultūriškumo tyrinėjimuose, kaip ir pokolonijinės kritikos darbuose, literatūros procesas laikomas integralia visų visuomenėje vykstančių procesų dalimi, taip pat svarstyta, ar daugiakultūriškumo tyrinėjimai ir pokolonijinė kritika gali analizuoti visus tekstus.

Konferencijoje nė vienas pranešimas neliko be atgarsio – ne tik dėstytojai klausė, tikslino, siūlė problemų sprendimus, bet ir patys dalyviai nevengė įsitraukti į diskusijas. Įdomi ir prasminga diskusija tęsėsi ir baigus skaityti pranešimus. Daugiausia dėmesio vis dėlto sulaukė daugiakultūriškumo problema. Šiųmetėje konferencijoje skaityti doktorantų pranešimai tikrai patvirtino, kad tokie renginiai yra prasmingi bei naudingi, tik ypač svarbus ir dėstytojų, kaip savotiškų vertintojų, skatintojų, dalyvavimas.

Viktorija Vaitkevičiūtė

Jubiliejinė studentų lituanistų mokslinė konferencija Vilniaus universitete

Šių metų gegužės 11–12 d. įvyko 10-oji mokslinė Lietuvos studentų lituanistų konferencija. Į ją susirinko geriausi studentai lituanistai iš visos Lietuvos – Vilniaus universiteto, Vilniaus pedagoginio universiteto, Kauno Vytauto Didžiojo universiteto, Vilniaus universiteto Kauno humanitarinio fa-

kulteto, Šiaulių universiteto bei Klaipėdos universiteto. Kasmēt keliaujanti iš vieno universiteto į kitą, šiemet konferencija vėl surengta senajame Vilniaus universitete – ten, kur prieš dešimtį metų ji ir gimė. Jubiliejinė konferencija persikėlė į Centrinų universiteto rūmų Senato posėdžių salę, taip

pabrėžiant, kokie svarbūs šiuolaikiniams humanitariniams mokslams tokie jaunų žmonių bei jų dėstytojų susibūrimai, keitimasis mokslinėmis idėjomis, nuotakomis, kolegiškas bendravimas.

Plenarinį posėdį pradėjęs konferencijos rengimo komiteto pirmininkas doc. dr. Giedrius Viliūnas pabrėžė lituanistikos ir apskritai humanistikos svarbą universitetuose plėtojamiems dalykams, jų reikšmę šiandieniniam moksliniam, kultūriniam ir visuomeniniam gyvenimui. Panašūs akcentai ryškėjo ir Filologijos fakulteto dekanu prof. habil. dr. Bonifacio Stundžios kalboje. Šio posėdžio metu perskaityti keturi pranešimai beveik visus lituanistikos tyrinėjimus apimančiomis temomis – apie ilgųjų prūsų kalbos balsių rašybą Elbingo žodynėlyje, koncepto sampratą Motiejaus Kazimiero Sarbievijaus lyrikoje, Simono Daukanto išverstos Joachimo Heinricho Campe's knygos *Robinson der Jüngere* ypatumus ir kalbos bei kalbėjimo santykį Tomo Venclovos poezijoje. Vėlesni literatūrologijos ir kalbotyros sekcijų posėdžiai bei jų aptarimai vyko atskirai. Iš viso konferencijoje perskaityti 28 pranešimai, šiek tiek daugiau nei pusė jų, t. y. 16, – literatūros mokslo sekcijoje. Studentai literatūrologai skaitė pranešimus iš mitologijos (apie zuikių dievo autentiškumą), šiuolaikinės poezijos (Nijolės Miliauskaitės, Daivos Čepauskaitės) bei prozos (Br. Radzevičiaus, J. Erlicko, H. Kunčiaus, G. Beresnevičiaus), būta pranešimų ne tik iš lietuvių, bet ir iš užsienio literatūros (lyginta Vinco Ramono ir Artūro Šniclerio pasakojimų forma, moters įvaizdis Charleso Baudelaire'o ir Leono Skaibeikos poezijoje, aptarta erdvės poetika Williama Shakespeare'o dramoje „Romeo ir Džuljeta“, įsižiūrėta į Josifo Brodskio ir Tomo Venclovos poetinio dialogo formas), grįžta prie Vinco Mykolaičio-Putino *Altorių šešėlių*, analizuota XX a. 4-ojo dešimtmečio reklama. Visų konferencijoje skaitytų pranešimų santraukas galima rasti specialiai šiam renginiui VU leidyklos išleistoje programos bei tezių knygelėje. Posėdžiuose prasidėjusios diskusijos neretai tęsdavosi ir oficialiai konferencijos pro-

gramai pasibaigus, ypač ugingos jos buvo po baigiamojo posėdžio, kai prie aptarimų prisidėjo prof. habil. dr. Giedrius Subačius iš Ilinojaus universiteto, pradėjęs atvirą pokalbį apie studentų bei jų vadovų santykius, viešojo kalbėjimo kultūrą, drąsą klaustis ir klysti.

Antros konferencijos dienos rytą VU Lietuvių literatūros ir Lietuvių kalbos katedrose įvyko vertinimo komisijos posėdžiai. Komisijos nuomone, literatūrologijos sekcijoje verčiausia pirmos vietos buvo Sandra Braziulytė, Šiaulių universiteto II kurso magistrantė („Intymumo konceptas XX a. 4 dešimtmečio lietuviškos periodikos reklamoje“), antroji vieta atiteko VU penktakursiui neakivaizdininkui Tomui Andriukoniui („Poetinio dialogo formos: Josifas Brodskis ir Tomas Venclova“), trečiojo laipsnio diplomu apdovanota to paties universiteto I kurso magistrantė Jurgita Žana Raškevičiūtė („Kalba ir kalbėjimas Tomo Venclovos poezijoje“).

Kalbotyros sekcijoje nugalėjo paskelbta VU II kurso magistrantė Benita Lašinytė („Ilgųjų balsių rašyba Elbingo žodynėlyje“), antrojo laipsnio diplomus pasidalijo taip pat VU studentės antrakursės Kristina Bukelskytė („Utenos parapijos XVIII a. pab. vyrų pavardžių variantai ir jų atsiradimo priežastys“) ir Ligita Bazarovaitė („Laiko prieveiksmio *tada* semantinė struktūra šiaurės rytų vilniškių šnektose“), o trečioji vieta atiteko net trims studentams – Vilniaus pedagoginio universiteto II kurso magistrantui Nerijui Vėtai („Ar tikrai Jekaterina II yra *babkių* krikštamotė?“), Klaipėdos universiteto I kurso magistrantei Linai Venclovaitei („Lietuvių kalbos veiksmažodžių *krinsti* ir *trinkti* etimologijos“) ir Šiaulių universiteto II kurso magistrantei Raimondai Lauciutei („Adesyvas ir su juo koreliuojančios prielinksninės konstrukcijos *Knygoje nobažnystės*). Visiems pranešėjams leidykla „Tyto alba“ ir Valstybinės lietuvių kalbos komisija dovanojo paskatinamuosius prizus – knygas; konferenciją finansiškai rėmė Lietuvos valstybinis mokslo ir studijų fondas.

Konferencija įsiminė ir keliais gražiais renginiais. Pirmojo konferencijos vakaro metu Vilniaus universiteto bibliotekos Baltojoje salėje VU lietuvių literatūros magistrantėms Simonai Kalcaitei bei Vitalijai Pilipauskaitei iškilmingai įteiktos rašytojos Sofijos Kymantaitės-Čiurlionienės premijos, įsteigtos Akademinės skautijos sąjūdžio Vydūno fondo (Čikaga, JAV) ir kasmet skiriamos už aukščiausius akademinius rezultatus, aktyvią visuomeninę bei kultūrinę veiklą. Kitas renginys vyko antrosios konferencijos dienos rytą – VU II kurso magistrantai literatūrologai kartu su dr. Mindaugu Kvietkausku visus daly-

vius pakvietė į diskusiją „Literatūros studijų būklė jaunosios kartos akimis“. Diskutuota apie lituanistikos problemas, studijų motyvaciją, mokslines bei profesines perspektyvas, tarpdalykinių studijų galimybes, kintančią literatūrologijos misiją.

10-oji studentų lituanistų mokslinė konferencija baigėsi ekskursija po senąjį Vilniaus universitetą. Rengėjai tikisi, kad ir konferencijos dalyviai, ir svečiai liko patenkinti, sukaupė daug gerų įspūdžių bei naujų idėjų, įkvėpsiančių ne vieną pranešimą kitų metų studentų lituanistų mokslinėse konferencijose.

Vitalija Pilipauskaitė